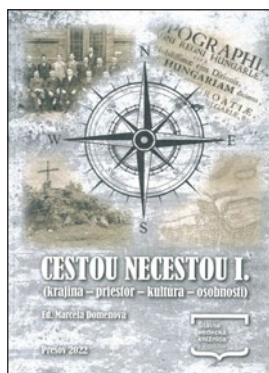


*Cestou necestou I. (krajina – priestor – kultúra – osobnosti)*. Ed. Marcela Domeňová. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2022. 223 s. ISBN 978-80-89614-86-8.



Jedným zo zborníkov, ktorý v roku 2022 vydala Štátna vedecká knižnica v Prešove, bol výstupom z konferencie *Cestou necestou...* (non solum terrarum descriptio indagatioque... krajina – priestor – kultúra). Tá sa konala v septembri 2021 v online priestore z dôvodu pretrvávajúcej pandémie COVID-19. V zborníku sa nachádza 10 príspevkov rozčlenených do troch rubriek, a to štúdié, materiály a rozhľady.

Prvá rubrika obsahuje osem štúdií. Oto Tomeček je autorom textu s názvom *Historická krajina v metáciach – výskumné možnosti a limity* (s. 9 – 25), v ktorej sa venoval dokumentom vytyčujúcim hranice – metáciám a reambuláciám, ktoré

podrobne opisovali krajinu a hraničné medzírky a predstavovali rozličné krajinné prvky. Zaujímavý je aj opis pochôdzok, počas ktorých sa pre metácie pripravovali podklady. *Domum Suam in Platea majori civitatis hujus Eperiessiensis...* (s. 26 – 67) je názov v poradí druhej štúdie, ktorá bola zasadená do priestoru Prešova. Autorka Zuzana Dzivá v nej analyzovala meštianske testamety, v ktorých sa ako predmet dedičstva vyskytoval dom či záhrada v katastri Prešova. Využitie týchto dokumentov a informácií v nich autorka načrtla v závere – prostredníctvom testamentov je možné viac spoznať každodenný život mešťanov v období raného novoveku a novoveku, no tiež spolu s vedutami a mapami dokresľujú obraz Prešova v danom období. Hodnotné sú taktiež ukážky z odpisov testamentov nasledujúce za textom štúdie (s. 40 – 66). Predmetom ďalšieho príspevku bola osobnosť z obdobia novoveku - *Ladislav Bartholomaeides a jeho Memorabilia Provinciae Csetnek* (s. 68 – 94) zaujali Lenku Bischof. Prvá časť štúdie sa venovala jeho životu a dielu, druhá časť analyzovala konkrétne dielo, ktorého názov sa dostal aj do názvu štúdie. Názov konferencie aj zborníka v prvom rade evokuje cestovanie. Ľudovít Petraško vo svojom príspevku

*Pohľad zvonku: Horné Uhorsko v nemeckých cestopisoch z 18. a 19. storočia* (s. 95 – 109) sprostredkoval obraz územia dnešného Slovenska a slovenské realie, ako ich svojimi očami videli cestovatelia, medzi nimi Johan Georg Keyssler, Christoph Seipp, topografi Josef Adalbert Krickel a Albrecht von Sydow. Okrem krajiny si cestovatelia všímali aj zvyky – tie svadobné či skôr predsvadobné opísala vo svojom diele Terézia Pulská, ktoré autor tiež v príspevku predstavil (s. 103). Gabriela Oľšavská čitateľa znovu preniesie do prostredia Prešova či všeobecnejšie Šariša. *Šariš ako námet prác vybraných osobností* (s. 110 – 131) predstavuje a analyzuje diela siedmich autorov, ktorí sa tomuto územiu venovali. Svoju pozornosť neupriamili len na obraz krajiny, ale aj na skladbu obyvateľstva, národnostnú, ale i náboženskú. Jeden z posudzovaných autorov, Ödon Potemkin, vo svojom diele uviedol aj počty obyvateľov, ktoré autorka predmetnej štúdie spracovala do prehľadnej tabuľky (s. 119 – 120). Za cestovanie možno s určitosťou považovať aj školské výlety. Angela Kurucová v príspevku s názvom *Školské výlety košických študentov v prvej polovici 20. storočia* (s. 132 – 145) rekonštruovala cesty študentov košických škôl na základe zachovaných výročných správ. Z dôvodu širokého pramenného materiálu boli pre účely daného príspevku vybrané výlety do vzdialenejších destinácií, napr. do Ríma, Pompejí, Crikvenice či do rôznych miest v dnešnom Rumunsku a Maďarsku. Ihor Lichtej sa v štúdiu *Čes'kyj heohraf Jirži Kral ta joho doslidžeňňa Pidkarpats'koji Rusi periodu 20 – 30-ych rokiv 20. st.* (s. 146 – 167) venoval Jiřimu Královi, českému geografovi, ktorý v 20. a 30. rokoch 20. storočia podnikol cesty na Podkarpatskú Rus a na základe svojich pozorovaní publikoval množstvo prác pojednávajúcich o geografii, živote a zvykoch obyvateľov na tomto území. *Turistický ruch na Mělnicku jako politikum česko-německých vztahů* (s. 168 – 191) je názov poslednej štúdie v rubrike. Autor Dalibor Státník v nej sprostredkúva obraz a premeny Mělníka v 20. storočí, keď jeho význam klesal či stúpал v závislosti od politickej situácie.

Ako pamiatku z navštívenej destinácie si množstvo ľudí donesie pohľadnicu. Zbierky pohľadníc sa dnes nachádzajú v slovenských archívoch, múzeách či knižniciach. Do rubriky materiály bol zaradený príspevok *Pohľadnice vo fonde Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici* (s. 195 – 214). Autorky Mária Bôbová a Jana Vranová priblížili proces, akým sa pohľadnice do fondu knižnice dostali a akú postupnosť má spracovávanie do katalógu, ich ochranu a uloženie, digitalizáciu a následné sprístupnenie.

Do tretej rubriky rozhľady prispela Andrea Sivaničová článkom *Mobilná aplikácia o osobnostiach Prešova a Krosna a jej využitie v cestovnom ruchu* (s. 217 – 223), v ktorom predstavuje projekt cezhraničnej poľsko-slovenskej spolupráce Knižnice v čase a priestore medzi Krajskou knižnicou P. O. Hviezdoslava a Krosnianskou Bibliotekou Publicznou. Prostredníctvom mobilnej aplikácie možno spoznať dve uvedené mestá, osobnosti, budovy či iné zaujímavosti.

Zborník možno hodnotiť ako vydarený a prínosný. Všetky príspevky sú doplnené o tabuľky, obrázky či mapy a poznámkový aparát. Z dôvodu nedodania všetkých príspevkov, ktoré odzneli na konferencii, je plánované vydanie aj druhej časti tohto zborníka.

Mária Kaletová